Müasir dünyada hər bir xalqın öz milli kimliyini qorunması və tanıtması mühüm vəzifələrdən biridir. Qloballaşma proseslərinin sürətləndiyi bir dövrdə milli dəyərlərin arxa plana keçməsi təhlükəsi yaranır. Bu baxımdan Azərbaycanın dövlətçilik tarixi, milli adət-ənənələri, elmi və mədəni irsinin sistemli şəkildə təbliği həm daxili, həm də beynəlxalq səviyyədə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu təbliğat yalnız keçmişi xatırlatmaq məqsədi daşımır, eyni zamanda gələcək nəsillərin milli şüurunun formalaşmasına xidmət edir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin dəstəyilə "Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği" istiqaməti üzrə layihə çərçivəsində hazırlanıb.

Milli adət-ənənələr Azərbaycan xalqının mənəvi dünyasının əsasını təşkil edir

Azərbaycan qədim və zəngin dövlətçilik ənənələrinə, milli-mənəvi dəyərlərə, elmi və mədəni irsə malik olan ölkələrdən biridir. Bu dəyərlər əsrlər boyu formalaşaraq xalqımızın milli kimliyini müəyyən etmiş, onun tarixi inkişaf yolunu əks etdirmişdir. Bu baxımdan Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği milli şüurun formalaşması ilə yanaşı, həm də ölkəmizin dünyada tanıdılması istiqamətində mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycanın dövlətçilik tarixi çox qədim dövrlərə gedib çıxır. Qədim Manna, Atropatena və Albaniya dövlətləri Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş ilk siyasi qurumlardandır. Bu dövlətlər regionda siyasi sabitliyin və mədəni inkişafın təmin olunmasında mühüm rol oynamışdır. Orta əsrlərdə Şirvanşahlar dövləti, Sacilər, Salarilər, Rəvvadilər və Eldənizlər kimi dövlətlər Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin davamı olmuşdur. Xüsusilə Şirvanşahlar dövləti uzun müddət müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərərək ölkənin mədəni və iqtisadi həyatının inkişafına töhfə vermişdir.

XVI əsrdə yaranmış Səfəvilər dövləti Azərbaycan dövlətçilik tarixində mühüm mərhələ hesab olunur. Bu dövrdə Azərbaycan dili dövlət dili səviyyəsinə yüksəlmiş, milli-mədəni dəyərlər geniş şəkildə inkişaf etmişdir. Səfəvilər dövləti yalnız siyasi baxımdan deyil, həm də mədəni və ideoloji cəhətdən regionda böyük təsir gücünə malik olmuşdur. XIX əsrdə Azərbaycan torpaqları Rusiya imperiyasının tərkibinə qatılmış, lakin xalqın azadlıq və müstəqillik arzuları heç zaman sönməmişdir. 1918-ci ildə yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika kimi tarixə düşmüşdür. 1991-ci ildə isə Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyini bərpa edərək müasir dövlətçilik yoluna qədəm qoymuşdur.

Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin təbliği müasir dövlət quruculuğu prosesində mühüm rol oynayır. Dövlət rəmzləri - bayraq, gerb və himn xalqın tarixi yaddaşını, müstəqillik ideyasını və milli birliyini əks etdirir. Bu rəmzlərin gənc nəslə düzgün şəkildə aşılanması və onların mənasının izah edilməsi dövlətçilik ideyasının möhkəmlənməsinə səbəb olur. Dövlətçilik tarixinin muzeylərdə, memorial komplekslərdə, tarixi filmlərdə və sənədli layihələrdə əks olunması tarixi faktların daha təsirli şəkildə çatdırılmasına imkan yaradır.

Milli adət-ənənələr Azərbaycan xalqının mənəvi dünyasının əsasını təşkil edir. Bu adət-ənənələr nəsildən nəslə ötürülərək xalqın həyat tərzində mühüm yer tutmuşdur. Novruz bayramı Azərbaycan xalqının ən qədim və ən əziz bayramlarından biridir. Bu bayram təbiətin oyanışını, baharın gəlişini, yeniliyi və birlik ideyasını simvolizə edir. Tonqal qalamaq, səməni yetişdirmək, bayram süfrəsi açmaq kimi adətlər xalqımızın qədim inanclarını əks etdirir.

Toy, nişan, xına mərasimləri, yas adətləri və qonaqpərvərlik ənənəsi Azərbaycan xalqının sosial-mədəni həyatında mühüm rol oynayır. Böyüyə hörmət, kiçiyə qayğı, ailə dəyərlərinə sədaqət milli mentalitetimizin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Bu adət-ənənələrin qorunması və təbliği milli kimliyin saxlanılması baxımından son dərəcə vacibdir.

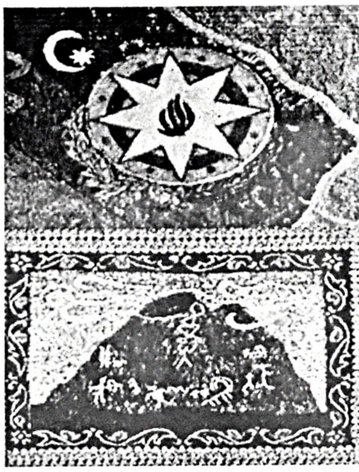

Milli adət-ənənələrin təbliği yalnız mərasimlər çərçivəsində deyil, gündəlik həyat tərzində də özünü göstərməlidir. Milli mətbəx, geyim üslubu, xalq oyunları və folklor nümunələri xalqın mədəni yaddaşının canlı daşıyıcılarıdır. Dolma, plov, kətə, dovğa kimi milli yeməklər Azərbaycan mətbəxinin dünyada tanınmasında mühüm rol oynayır. Milli geyimlər - kələğayı, çuxa, arxalıq kimi geyim nümunələri xalqın estetik zövqünü və tarixi həyat tərzini əks etdirir. Bu sahədə keçirilən festivallar və mədəni tədbirlər milli dəyərlərin yaşadılmasına töhfə verir.

Folklor və şifahi xalq yaradıcılığı da milli adət-ənənələrin mühüm tərkib hissəsidir. Nağıllar, dastanlar, atalar sözləri və bayatılar xalqın dünyagörüşünü, mənəvi dəyərlərini və həyat fəlsəfəsini əks etdirir. "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanı Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq, ailə və vətənpərvərlik anlayışlarını özündə birləşdirən əvəzsiz irs nümunəsidir. Bu cür əsərlərin tədris prosesində geniş yer alması gənclərin milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığını artırır.

Mədəniyyətin təbliği isə incəsənətin müxtəlif sahələri vasitəsilə həyata keçirilir. Musiqi festivalları, teatr tamaşaları, kino günləri və sərgilər milli mədəniyyətin geniş auditoriyaya çatdırılmasına imkan verir. Müasir Azərbaycan kinosu və teatrı sosial problemləri, tarixi hadisələri və milli dəyərləri bədii formada əks etdirərək cəmiyyətə təsir göstərir. Bu sahədə yaradılan əsərlər həm milli düşüncənin formalaşmasına, həm də mədəni dialoqun inkişafına xidmət edir.

Azərbaycan elmi də zəngin tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Orta əsrlərdə yaşamış Nəsirəddin Tusi, Bəhmənyar, Əl-Fərabi məktəbinin davamçıları olan Azərbaycan alimləri dünya elminə mühüm töhfələr vermişlər. Nəsirəddin Tusinin riyaziyyat, astronomiya və fəlsəfə sahəsində yazdığı əsərlər bu gün də elmi əhəmiyyətini qoruyur. Müasir dövrdə isə Azərbaycan alimləri neft-qaz sənayesi, tibb, fizika, kimya və informasiya texnologiyaları sahələrində mühüm nailiyyətlər əldə etmişlər. Elmin inkişafı ölkənin sosial-iqtisadi tərəqqisinin əsas amillərindən biridir.

Elm sahəsində Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsi də təbliğat baxımından əhəmiyyətlidir. Müasir dövrdə elmi nailiyyətlər yalnız ölkə daxilində deyil, beynəlxalq miqyasda tanınmalıdır. Azərbaycan alimlərinin xarici konfranslarda, simpoziumlarda və elmi layihələrdə iştirakı ölkənin intellektual potensialının nümayiş etdirilməsinə şərait yaradır. Xüsusilə enerji, ekologiya, süni intellekt və biotexnologiya sahələrində aparılan tədqiqatlar Azərbaycanın elmi inkişaf səviyyəsini göstərir.

Müasir dövrdə Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Təhsil müəssisələrində milli dəyərlərin öyrədilməsi, kütləvi informasiya vasitələrində və sosial mediada bu mövzuların işıqlandırılması, beynəlxalq tədbirlərdə Azərbaycanın tanıdılması bu sahədə mühüm rol oynayır. Xüsusilə gənc nəslin milli ruhda tərbiyə olunması gələcək üçün sağlam əsas yaradır.

Rəqəmsal dövrdə milli dəyərlərin təbliği yeni vasitələrlə həyata keçirilir. Sosial şəbəkələr, internet platformaları və rəqəmsal layihələr gənclər arasında milli tarixə və mədəniyyətə marağın artırılmasında mühüm rol oynayır. Virtual muzeylər, onlayn dərslər və interaktiv layihələr vasitəsilə Azərbaycan tarixi və mədəniyyəti daha əlçatan olur. Bu isə milli irsin müasir formada təqdim edilməsinə şərait yaradır.

Gənclərin bu prosesdə fəal iştirakı xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Könüllülük proqramları, gənclər təşkilatları və tələbə layihələri vasitəsilə milli-mənəvi dəyərlərin təbliği daha təsirli şəkildə həyata keçirilir. Gənclərin tarixə, elmə və mədəniyyətə maraq göstərməsi ölkənin gələcək inkişafı üçün mühüm amildir.

Nəticə olaraq, Azərbaycanın dövlətçilik tarixi, milli adət-ənənələri, elm və mədəniyyəti xalqımızın milli kimliyinin əsas dayaqlarıdır. Bu dəyərlərin qorunması və təbliği çoxşaxəli və davamlı prosesdir. Və bu prosesi həyata keçirmək hər bir vətəndaşın mənəvi borcudur. Unutmaq olmaz ki, bu yolla Azərbaycan xalqı öz tarixi-mədəni irsini qoruyaraq gələcək nəsillərə ötürə və dünya xalqları arasında layiqli yerini tuta bilər. Lakin bu proses yalnız dövlət qurumlarının deyil, bütün cəmiyyətin iştirakı ilə həyata keçirilməlidir. Milli dəyərlərin qorunması və müasir dövrün tələblərinə uyğun şəkildə təqdim olunması Azərbaycan xalqının milli kimliyinin möhkəmlənməsinə və dünya miqyasında tanınmasına şərait yaradır.

Yunis İSRƏFİLOV